

167

ΚΑΛΛΙΟΠΗΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗ - ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΖΩΗ ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ ΤΟ 1860
ΑΠΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Οί Σέρρες, διατηρώντας έντονη τή βυζαντινή παράδοση, εξακολούθησαν και κατά την τουρκοκρατία να διακρίνονται σά σημαντικώτατο οικονομικό, πολιτιστικό και εκκλησιαστικό κέντρο.

Οί δραστήριοι έμποροι τών Σερρών έπαιρναν μέρος στή διεθνή—μέ τά μέτρα τής εποχής—έμποροπανήγυρη τής Ούζουντζιόβας στή Θράκη¹, διατηρούσαν επίσης ανταποκριτές στή Γερμανία, στήν Αυστρία, στή Γαλλία, στήν Ίταλία και στήν Όλλανδία, όπου έστελναν κυρίως μεγάλες ποσότητες βαμβακιού.

Τò 18ο αιώνα ή εξαγωγή βαμβακιού έφθασε τics 50 χιλιάδες μπάλες, αξίας 5 εκατομμυρίων πιάστρων. Ό αντίστοιχος φόρος—ένα πιάστρο τήν όκά—πληρώθηκε στίς Σέρρες².

* *

Όταν ιδρύθηκε τò Έλληνικό Όποπροξενείο στήν Αίνο τò 1836—μέ περιφέρεια πού εκτεινόταν από τά Δαρδανέλια μέχρι τόν Άθωνα—είχε σά προϊσταμένη Αρχή τò Προξενείο Θεσσαλονίκης. Η «διαίρεση» αύτή δυσχέραινε τή διεκπεραίωση τών έπειγουσών προξενικών ύποθέσεων. Ηδη ό δεύτερος Όποπρόξενος Αίνου Φ. Βάρδας ζητούσε να απευθύνεται κατ' εϋθείαν στήν Πρεσβεία Κωνσταντινουπόλεως. Τότε ό Θ. Βαλλιάνος, Πρόξενος στή Θεσσαλονίκη, με έγγραφó του πρòς τήν Πρεσβεία Κωνσταντινουπόλεως και στò Όπουργείο Έξωτερικών ανέφερε³:

1. Ίστορικόν Άρχεϊον Όπ. Έξ/κών, Φάκ. 37/13, έγγρ. Όποπρ. Άδρ/πόλεως ύπ' άριθ. 70/11/23.10.1844.

2. Ά π. Ε. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, Ίστορία τής Μακεδονίας 1354 - 1833. Θεσ/νίκη 1969, σελ. 395 κέ.

3. Ίστορ. Άρχεϊον Όπ. Έξ/κών, Φάκ. 39/13, έγγρ. Προξ. Θεσ/νίκης ύπ' άριθ. 252 - 157/30.5.1836. Τηροϋνται ή σύνταξη και ή όρθογραφία τών πρωτοτύπων.

«Κατὰ τὰς προσθέτους ὁδηγίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Β. Ὑπουργείου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 30 Ἰανουαρίου, ἡ πόλις τοῦ Αἴνου καθίσταται ἔδρα ἐνὸς Ὑποπροξενείου... ἐκτεινομένου ἀπὸ τὰ Δαρδανέλια μέχρι Ὄρους Ἄθωνος.

Ἡ πείρα ἀπέδειξε τρανώτατα ὅτι ἡ τοιαύτη διαίρεσις τοῦ Ὑποπροξενείου τῆς Αἴνου ἀπαιτεῖ οὐσιώδη τινὰ τροποποίησιν, ὡς μὴ ἔχουσα οὐδὲ τακτικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ Προξενείου τούτου (Θεσσαλονίκης), οὐδὲ ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῆς Αἴνου δύναται ὁ ἐκεῖσε ὑποπρόξενος νὰ ἔχη συνεχῆ καὶ τακτικὴν μεθ' ἡμῶν ἀλληλογραφίαν... Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ δημόσιος Ὑπηρεσία ἀντὶ νὰ ὠφεληθῆται βλάπτεται οὐσιωδέστατα καὶ ἀπαιτεῖται ἀναποφεύκτως ὥστε ἄλλη τις καταλληλοτέρα διαίρεσις τοῦ ρηθέντος Β. Ὑποπροξενείου νὰ διαδεχθῆ τὴν ἐπικρατοῦσαν, τολμῶμεν νὰ προτείνωμεν εἰς τὴν Υ. Ε. τὴν ἀκόλουθον τροποποίησιν :

Τὸ Ὑποπροξενεῖον τῆς Αἴνου ν' ἀποσπασθῆ ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Β. τούτου Προξενείου καὶ νὰ δοθῆ ὡς πλησιέστερον ὑπὸ τὴν Πρεσβείαν ταύτην τῆς Α. Μ. Τὸ δὲ πρῶτον Ὑποπροξενεῖον νὰ ἐκταθῆ ἀπὸ Θεσσαλονίκης μέχρι τοῦ Πόρτο - Λάο συμπεριλαμβάνον τὰς Σέρρας, Καβάλλαν, Δράμαν, τὴν Νῆσον τῆς Θάσσου κλπ. μέχρι τοῦ λεγομένου Πόρτο - Λάο, ἔδρα δὲ αὐτοῦ νὰ διορισθῆ ἡ πόλις Σερρῶν, ἣτις εἶναι καὶ πολυάνθρωπος καὶ μία τῶν ἐμπορικωτέρων τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας πόλεων...».

Ἡ οἰκονομικὴ εὐρωστία ἐξ ἄλλου τῶν Σερρῶν κατὰ τὸ 1860¹ καταφαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν παρακάτω «Κατάλογον τῶν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν περιφέρειαν τοῦ Προξενείου τῆς διαμενοντων ἐπισημοτέρων Ἑλλήνων καὶ ἄλλοδαπῶν»².

1. Γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, τῆς πολιτικοοικονομικῆς καταστάσεως πού ἐπικρατοῦσε καὶ γενικὰ γιὰ τὶς συνθηκὰς τῆς διακινήσεως τοῦ ἐμπορίου, βλ. καὶ Πέτρος Θ. Πέννας, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, ἀπὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς των ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, 1383 - 1913. Ἔκδοσις Β', Ἀθήναι 1966, σελ. 355 - 379.

2. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπ. Ἐξ/κῶν, φάκ. 98/5, ἔγγρ. Ὑποπροξενείου Σερρῶν ὑπ' ἀριθ. 15/14.1.1860. Μὲ τὸν ὄρο «ἄλλοδαποὶ» νοοῦνται προφανῶς ἐπίσης Ἑλληνες ἀλλὰ μὲ ξένη ὑπηκοότητα, ὅπως γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ ὀνόματα τοῦ καταλόγου.

**Κατάλογος ἐπισημοτέρων Ἑλλήνων καὶ ἀλλοδαπῶν
περιφέρειας Προξενείου Σερρῶν (1860)**

Ὄνομα καὶ Ἐπώνυμον	Ἐπάγγελμα	Διαμονὴ
Ἑλλήνες		
1. Κωνσταντῖνος Δούμπα		Σέρραι
2. Ἰωάννης Θεοδωρίδης	Ἱατρός	»
3. Ἀθανάσιος Π. Ἐμμανουήλ	»	»
4. Ἰωάννης Πανταζίδης	Καθηγητὴς	»
5. Δημήτριος Λάσκαρις	Ἑλληνοδιδάσκαλος	»
6. Νικόλαος Κουμπίδης	»	»
7. Ἀδαμος Κ. Γερμάνης	Τραπεζίτης	»
8. Ἀδελφοὶ Ζλατάνου	Ἐμπορος	»
9. Χρῆστος Σκάρδης	»	»
10. Γεώργιος Κ. Χ. Ἐμμανουήλ	»	»
11. Ἀδελφοὶ Ι. Φέκα	»	»
12. Στέριος Καραμητζος	»	»
13. Κωνσταντῖνος Μανασσίδης	»	»
14. Θεόδωρος Ἐμμανουήλ	»	»
15. Ἀναστάσιος Τρύφωνος Πέτρου	»	»
16. Πέτρος Ἀνδρέα	»	»
17. Κωνσταντῖνος Πετράκη	»	»
18. Ἀνδρόνικος Λαμπρίδης	»	»
19. Ἀλέξης Κ. Τζέρης	»	»
20. Κωνσταντῖνος Σταμπόπουλος	Τραπεζίτης	»
21. Ἰωάννης Θωμᾶ	Ἐμπορος	»
22. Ἰωάννης Γ. Βίλλη	»	»
23. Δῆμος Δημητρίου Κοτζάνης	Ὠρολογοποιὸς	»
24. Νικόλαος Γαδέσης	Ἐμπορος	»
25. Μιχαήλ Γερμάνης	Τραπεζίτης	Μελένικος
26. Κωνσταντῖνος Δημοκίδης	Ἱατρός	»
27. Εὐστάθιος Εὐσταθόπουλος	»	»
28. Παναγιώτης Κωνσταντινιάδης	Ἐμπορος	»
29. Ἀγγελῆς Σαφράνου	»	»
30. Παναγιώτης Μπαξεβᾶνος	»	»
31. Δημήτριος Θωμᾶς	»	Ἄλουγράπι
32. Χρῆστος Γεωργιάδης	»	»
33. Ἰωάννης Τίντζας	»	»
34. Πανταζῆς Βαρδάκκης	Τραπεζίτης	Λευκοβίκια
35. Ἰωάννης Πέρραιβος	Ἱατρός	Νιγρήτα

Όνομα και Έπωνυμον	Επάγγελμα	Διαμονή
Α υ σ τ ρ ι α κ ο ι		
1. Στέργιος Δοῦρος	Έμπορος	Σέρραι
2. Κωνσταντίνος Σάσσου	»	»
3. Γεώργιος Βεζούκα	»	»
4. Θωμάς Σάσσου	»	»
5. Παναγιώτης Άντωνιάδης	»	»
6. Δημήτριος Βουγιουκλής	Τραπεζίτης	»
7. Κωνσταντίνος Ζλάτκου	Έμπορος	»
8. Δημήτριος Θεοδωρίδης	Τραπεζίτης	»
9. Ίωάννης Νικολάου	Έμπορος	»
10. Κωνσταντίνος Νάκου	»	»
11. Ίωάννης Μαλαμίδης	»	»
12. Παρίσης Άγαπίου	»	»
13. Κωνσταντίνος Λόγης	»	»
14. Ίωάννης Κοεμτζής	Τραπεζίτης	»
15. Ίωάννης Δημητριάδης	Έμπορος	»
16. Γεώργιος Νικολάου	»	»
Ρ ῶ σ σ ο ι		
1. Κωνσταντίνος Κοντοῦ	Έμπορος	Σέρραι
2. Άφοι Χ΄ Λαζάρου	»	»
3. Δημήτριος Σκόρδα	»	»
4. Ίωάννης Χ΄ Χαριστοῦ	»	»
5. Ίωάννης Κόκκινος	»	»
6. Νᾶνος Έμμανουήλ	»	»
Ά γ γ λ ο ι		
1. Άδελφοί Γεράκη	Έμπορος	Σέρραι
2. Ίωάννης Χαρίση	Τραπεζίτης	»
3. Άντώνιος Βαλλογιάννης	Έμπορος	»
4. Θωμάς Γικόπουλος	»	»
5. Σῆμος Χαλίκκας	»	»
6. Δημήτριος Γιοκκαδίμας	Ίατρὸς	»
Γ ἄ λ λ ο ι		
1. Πανάγος Μωραίτης	Τραπεζίτης	Σέρραι
2. Ίωσιφάτζος	» Ίουδαῖος	»

Ὄνομα καὶ Ἐπώνυμον	Ἐπάγγελμα	Διαμονή
Ὄθωμανικοὶ		
1. Ν. Μιχαήλ Υἱὸς	Τραπεζίτης	Σέρραι
2. Ἰωάννης Χ' Δῆμου	»	»
3. Δημήτριος Παππάζογλου	Ἐμπορος	»
4. Χριστόδουλος Κούκα	»	»
5. Ἀναστάσιος Νάστου	»	»
6. Χριστόδουλος Π' Γεωργίου	»	»
7. Ἰωάννης Φωκᾶ	Τραπεζίτης	»
8. Δημήτριος Φωκᾶ	Ἐμπορος	»
9. Νικόλαος Φωκᾶ	»	»
10. Ἀδελφοὶ Χρήστου	»	»
11. Μιχαήλ Ν. Βίλλιου	»	»
12. Ἰωάννης Π. Μαρκίδης	»	»
13. Ἀθανάσιος Βεζούκα	»	»
14. Ἐμμανουήλ Θεοδωρίδης	Τραπεζίτης	»
15. Ἀναστάσιος Δήμιτζα	Ἐμπορος	»
16. Ἀγγελῆς Κωνσταντίνου	»	»
17. Κωνσταντῖνος Πιάκα	»	»
18. Ἀναστάσιος Ι. Πιάκα	»	»
19. Ἰωάννης Μπίκα	»	»
20. Σῖμος Σιμότας καὶ Υἱοὶ	»	»
21. Δημήτριος Πεσνικίδης	»	»
22. Πέτρος Μπούγκουρα	»	Δεμισάρι
23. Σταῦρος Μπούγκουρα	»	»
24. Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου	»	»
25. Ἀνδρέας Ἀναστασίου	Τραπεζίτης	Μελένικος
26. Ἀνδρέας Ἀνδρέου	Ἐμπορος	»
27. Πέτρος Χατζηδημητρίου	Ἱατρός	»
28. Ἀδελφοὶ Χ' Στοιγιάννη	Ἐμπορος	»
29. Ἀδελφοὶ Θεοφάνη	»	»
30. Κωνσταντῖνος Χ' Λασκάρεως	»	»
31. Ἀδελφοὶ Ν. Εὐαγγέλη	»	»
32. Παναγιώτης Κοτρότζης	»	Τζερίπιστα

* * *

Τὸ 1860 ἦταν μιὰ δύσκολη χρονιά γιὰ τοὺς ὑποδούλους Χριστιανούς. Οἱ καταπιέσεις εἶχαν φθάσει στὸν ἀνώτατο βαθμὸ. Οἱ διαμαρτυρίες τῶν «ραγιαδῶν» συγκίνησαν τοὺς Εὐρωπαίους.

Τὸ Ὑπόμνημα τοῦ Sir Henry Bulwer, Ἑγγλοῦ Πρεσβευτοῦ στὴν Κωνσταντινούπολη, ποὺ στηρίχθηκε σὲ ἐκθέσεις πρακτόρων τοῦ ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ὄθωμανικῆς Ἐπικρατείας, ἦταν καταπέλτης γιὰ τὴν Πύλη! Ἀποδείκνυε ὅτι ἐξακολουθοῦσε νὰ ἰσχύη τὸ καταπιεστικὸ σύστημα εἰσπράξεως τῶν φόρων κι ὅτι δὲν εἶχαν ἐφαρμοσθῆ οἱ δικαστικές, διοικητικές καὶ οἰκονομικὲς βελτιώσεις τοῦ Χάτι - Χουμαγιούν¹.

Στις ἐπαρχίες ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν ἦταν μαρτυρικὴ μὲ τις συνεχεῖς ἐπιθέσεις ληστῶν καὶ φαν-ιτικοῦ μουσουλμανικοῦ ὄχλου².

Ἡ Πύλη, γιὰ νὰ καθησυχάσῃ τὴν κοινὴ γνώμη τοῦ πολιτισμένου κόσμου, εἶχε στείλει ἀπὸ τὸ Μάιο τοῦ 1860 τὸν Μεγάλον Βεζύρη Μεχμέτ Κιοπριοῦλῆ νὰ περιοδεύσῃ στὴν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία «... ὅθεν ἐξῆλθον τὰ μεγάλα παράπονα, τὰ ὁποῖα δι' ἀναφορῶν τῶν λαῶν ἔφθασαν μέχρι Πετροπόλεως»³, διὰ νὰ διατάξῃ τὰ κατάλληλα μέτρα θεραπείας τοῦ κακοῦ.

Ἀκολουθοῦν ἀποσπάσματα ἀπὸ τρεῖς ἀναφορὰς τοῦ Γεωργίου Κανακάρη, Ἑλληνα Ὑποπροξένου στις Σέρρες, ποὺ ἀποκαλύπτουν πόσο ἐφιαλτικὴ ἦταν ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν τῆς περιοχῆς του:

α'.

«... Ἀφ' ἧς ἡμέρας παρέλαβον τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑποπροξενείου τούτου, οὐδεμίαν, δύναμαι εἰλικρινῶς νὰ εἶπω, παρηῆλθεν ἡμέρα, καθ' ἣν ὁ Χριστιανὸς νὰ εὐρεθῆ εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν του· πολυεῖδεις δυστυχίαι, διάφοροι καταστάσεις καὶ ποικίλαι ἀδικίαι, ὅτε μὲν ἀμέσως παρὰ τῶν ὀθωμανῶν ὑπαλλήλων προερχόμεναι, ὅτε δ' ἐμμέσως παρ' ἄλλων ἀτόμων διαπραττόμεναι, ἀτόμων προστατευομένων ἄλλως παρὰ τῶν ἐγχωρίων, καταπιέζουσαι τοὺς Χριστιανούς ἠνάγκαζον αὐτοὺς νὰ γνωστοποιῶσι τὴν θλιβερὰν αὐτὴν κατάστασιν των εἰς τὰς ἀρμοδίους ὀθωμανικὰς Ἀρχάς, ὅπως αὐταὶ μεριμνήσωσι ὑπὲρ τῶν κατα-

1. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπ. Ἐξ/κῶν, Φάκ. 99/1, ἔγγρ. Ἑλλ. Πρεσβείας Πετροπόλεως 312/10/22.11.1860.

2. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπ. Ἐξ/κῶν, Φάκ. 99/1, ἔγγρ. Ἑλλ. Πρεσβ. Κων/πόλεως 3/23.11.1860.

3. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπ. Ἐξ/κῶν, Φάκ. 99/1, ἔγγρ. Ἑλλ. Πρεσβ. Κων/πόλεως ἀπὸ 20.5.1860.

πιεζομένων, ἂν καὶ ἄλλως εἶχον σχεδὸν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰς εὐεργετικὰς διαταγὰς, ὅσας ἐν τῇ πατρικῇ αὐτοῦ μερίμνῃ ὁ Σουλτάνος ἤθελεν ἐκδώσῃ ὑπὲρ τῶν καταπιεζομένων Χριστιανῶν, οἱ κατὰ τόπους Διοικηταὶ καὶ ἄλλοι ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι εἴτε ἤθελον διαγράψαι ὅτε μὲν πρὸς βλάβην τῶν Χριστιανῶν ὅτε δὲ πρὸς κερδοσκοπίαν καὶ χρηματολογίαν . . . »¹.

β'.

« . . . Βεβαίως τὸ Σον Ὑπουργεῖον ἔλαβεν ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀποπειραθέντων ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, περὶ τῆς ἀνακαλυφθείσης συνωμοσίας κατὰ τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Προξενικοῦ Σώματος ἐνεργηθέντων. Ὁμοίᾳ σχεδὸν κατάστασις τῶν πραγμάτων ἤρξατο νὰ ἐπικρατῇ καὶ ἐνταῦθα. Ψιθυρισμὸς πολὺς γίνεται περὶ μυστικῆς καὶ λίαν ἀποκρύφου ἀποπείρας καὶ κατὰ τῶν ἐνταῦθα Χριστιανῶν, ἰδίως μάλιστα κατὰ τῶν Εὐρωπαίων (Φράγκων, καθὼς συνήθως αὐτοὶ λέγουσι). Πανικός, φόβος κατέχει ἅπαντας τοὺς Χριστιανούς, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην Χριστιανικὴν δύναμιν ἔχοντας τὰς ἐλπίδας τῶν ἢ εἰς μόνην τὴν Ἑλλάδα. Ἴδου δ' ὅποια τις εἶναι ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Σερρῶν, ἣν καὶ ἀντιγράφω λέξιν πρὸς λέξιν : "Εἰς Θεσσαλονικὴν διαμένουσι πολλοὶ Εὐρωπαῖοι, διὸ εὐκόλον εἶναι οἱ ἐκεῖ Πρόξενοι εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις νὰ γράψωσιν ἢ πολεμικὰ πλοῖα νὰ ἔλθωσιν διὰ νὰ προστατεύσωσιν ἢ καὶ στρατὸν ἀκόμη ν' ἀποβιβάσωσιν, ὡς μέρος παράλιον· ἀλλ' εἰς Σέρρας, ὅπου Εὐρωπαῖοι δὲν εἶναι, τὸ μέρος δὲν εἶναι παράλιον, Κύριος οἶδε τί μέλλει γενέσθαι· ὁ τόπος ἐνταῦθα εἰς οὐδεμίαν ἄλλην δύναμιν ἔχει τὰς ἐλπίδας του ἀφιερωμένας ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἣτις ἐν πλοῖον μόνον πολεμικὸν ἂν στείλῃ νὰ σταθμεύσῃ εἰς τὸν λιμένα τῶν Σερρῶν (Τζαγίεζι) ἀξιόλογα δύναται νὰ προστατεύσῃ τοὺς Χριστιανούς διότι μέγαν τρόμον ἐμπνέει τοῖς ἐνταῦθα Ὀθωμανοῖς τὸ ὄνομα Ἑλλην· ἂν δὲ μάλιστα ἀποβιβασθῇ εἰς Τζαγίεζι καὶ εἰς λόχος, τότε ὁ τόπος οὗτος θὰ εἶναι ὁ μᾶλλον πεφυλαγμένος . . . ».

Ἐπιβεβαιωτικὴ ἡ κοινὴ αὕτη γνώμη εἶναι ἀλάνθαστος, ἐσχάτως ἔλαβον τρανὴν τούτου ἀπόδειξιν· κεραυνόπληκτοι ἔμειναν, οὕτως εἶπεῖν, οἱ ἐνταῦθα Ὀθωμανοὶ ἀκούσαντες πρὸ τινῶν ἡμερῶν φήμην, ἣν εἰς ἐκ τῶν ἡμετέρων χάριν δοκιμῆς, καθ' ἃ ἔμαθον, διέδωκεν, ὅτι δηλ. φθάνει κατ' αὐτὰς εἰς τὸν λιμένα Σερρῶν (Τζαγίεζι) ἐν Ἑλληνικὸν πολεμικὸν πλοῖον διὰ νὰ προστατεύσῃ τοὺς Χριστιανούς ἐν καιρῷ ἀνάγκης . . . »².

1. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπ. Ἐξ/κῶν, Φάκ. 99)1, ἔγγρ. Ἑλλην. Ὑποπροξεν. Σερρῶν 111)10.6.1860.

2. Ἱστορ. Ἀρχεῖον Ὑπουργ. Ἐξ/κῶν, Φάκ. 99/1, ἔγγρ. Ὑποπροξ. Σερρῶν ὑπ' ἀριθ. 132/15.7.1860.

Υ'.

«...»Απαντες άνεξαιρέτως ένταϋθα διατελοϋμεν υπό πανικόν, φόβον και έντρομοι· διανοοϋνται και ένταϋθα οί 'Οθωμανοί να διαπράξωσι κατά τών Χριστιανών ό,τι και άλλαχοϋ κατ' αυτών έγένητο και ό,τι προτίθενται να πράξωσι και εις Θεσσαλονίκην.

Δύναμαι να βεβαιώσω ότι εάν τα πράγματα τής Θεσσαλονίκης δέν ήσυχάσωσι, τούναντίον μάλιστα γίνη κίνημά τι κατά τών εκεί Χριστιανών εκ μέρους τών 'Οθωμανών, άφεύκτως και βεβαιότατα θα έχωμεν και ένταϋθα τα αυτά... διότι οί έδω 'Οθωμανοί, λίαν φανατικοί, δέν άναμένουν άλλο παρά να γείνη έναρξις τών κακοπραγιών εις Θεσσαλονίκην. Εάν, ό μη γένοιτο, τα τής Θεσσαλονίκης δέν ήσυχάσωσι, τότε όλοι έδω είμεθα χαμένοι: 1ον διότι ουδεμίαν ασφάλειαν, ουδεμίαν προστασίαν δύναται να μάς χορηγήση ή έγχώριος Αρχή, 2ον διότι είμεθα εις μέρος μεσόγειον και ουδεις δύναται να σωθῆ φεύγων και 3ον διότι μετά δυσκολίας ή και βραδύτητος θέλει μάς χορηγηθῆ ξένη προστασία...»¹.

* *
*

Οί σκληρές δοκιμασίες δυστυχώς συνεχίσθησαν για χρόνια... Οί ήρωϊκοί, υπόδουλοι Έλληνες όμως άπτόητοι συνέχισαν τους τιάνιους άγώνες τους για να έλευθερώσουν μετά από υπεράνθρωπες θυσίες την από αιώνες ποτισμένη με Έλληνικό ιδρώτα και αίμα προγονική Γῆ...

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗ-ΜΟΥΣΙΟΠΟΥΛΟΥ

1. 'Ιστορ. Αρχείον Υπουργ. Έξ/κών, Φάκ. 99/1, έγγρ. Υποπροξ. Σερρών υπ' αριθ. 135/17.7.1860.